

Çocuk ve Gençlerin Kitaba Ulaşmasındaki Köprüler

Yalçın Yağcı*

Öz

Bu çalışmada, çocuk ve gençlik edebiyatı, bu edebiyatın gelişim süreci ve bu sürecin içinde bulunan anne-baba, öğretmen, yazar ve kütüphaneciler sorumlulukları ile ele alınmıştır.

Çocuk ve gençlerde kitap okuma alışkanlığının sağlanması, onların değer sistemlerinin desteklenerek hayata hazırlanması ve sağlıklı birer birey olarak yetiştirilmesi için anne-baba başta olmak üzere öğretmen, yazar ve kütüphanecilerin nasıl bir bakış açısına sahip olmaları gerektiği değerlendirilmektedir.

Amaç, kitapla olan ilişkisinde çocuk ve gençlerin karşı karşıya değil, başbaşa bırakılmasını sağlayacak tarafları, görev ve sorumlulukları ile tanımlayabilmektir.

Giriş

Çocuk ve edebiyat dediğimizde yalnızca iki ayrı kavramın bir araya gelmesi değil, insanın düşünsel gelişiminin sınırları söz konusudur. Bu nedenle “çocuk” ve “kitap” ilişkisinin nasıl, kimlerin yardımıyla, neden kurulması gerektiğini açıklamadan önce çocuk edebiyatının ne demek olduğunu, bu konudaki gerçek tanımlamanın nasıl yapıldığını ve bu edebiyatın oluşum sürecinin nasıl gerçekleştiğini bilmemiz oldukça önemlidir.

Çocuk edebiyatı kavramı üzerinde birbirinden farklı birçok görüş/ düşünce bulunmaktadır. Bazılarına göre çocuktan bahseden bütün edebi ürünler çocuk edebiyatı olarak değerlendirilmiş, bazılarına göre ise çocuğun ekseni etrafında gelişen olay veya düşünceleri işleyen edebi ürünler olarak tanımlanabilmiştir. Ancak çocuk edebiyatı kavramı, zaman içinde bazı edebiyatçıların ve eğitimcilerin etkisiyle yeni anlamlar ve daha geniş tanımlamalar kazanmaya başlamıştır. Konu ile ilgili kavramları “çocuk ve gençlik edebiyatı” olarak ele alan Sever’e (2003, s. 9) göre çocuk ve gençlik edebiyatı; çocuk ve gençlerin dil gelişimini ve

* Bilgi ve Belge Yönetim Uzmanı. Dünya Kitapları. e-posta: yalcinyagci@hotmail.com

anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ve geliştiren ürünlerin genel adıdır. Ayrıca çocuk ve gençlik edebiyatı kavramı, Gültekin'in (2000, s. 5) verdiği bilgiler altında açık olarak şu şekilde sınıflandırılabilir:

Çocuk ve gençlik edebiyatının ne demek olduğu, nasıl olması gerektiği konusunda yapılan tanımlamaları çoğaltmak elbette mümkündür. Ancak konuyla ilgili yapılan tanımlamaların hemen hepsinde ortak paydada çocuk ile genç-

lerin olduğu görülmektedir. Dolayısıyla çocuk ve gençlik edebiyatını şöyle tanımlamak mümkündür: Çocukların ve gençlerin akıl ve beden gelişimlerine uygun, onların iç dünyasına yönelebilen, sıradanlıktan ve basitlikten uzak olan ve yine onların “anlama-kavrama-yorumlama” becerilerine seslenen, onları eğlendiren, eğiten, ürünlerin tamamıdır. Buradan da anlaşıldığı gibi ortak/ temel nokta çocuk ve gençlik edebiyatının, toplumun en genç üyelerinin düşünce dünyasına yönelen estetik ve edebi ürünler olduğudur.

Nitekim çocuk ve gençlik edebiyatı; “*edebiyatın taşıdığı hemen her niteliği taşımakla birlikte eğitici yönüyle de öne çıkan bir sanat dalıdır. Amacı doğrudan doğruya eğitmek olmasa da, çocuğun dil becerisini, hayal gücünü ve yaratıcı düşünme yeteneğini geliştirmek*”tir (Şimşek, 2006, s. 543). Bu bağlamda çocuk ve gençlik edebiyatının anlamı; küçük yaşlardan başlayarak çocuk ve gençlere okuma sevgisini ve alışkanlığını kazandırarak, onlarda okuma kültürünün oluşmasını sağlamak, dolayısıyla edebiyatın insan yaşamının bir bütünü olduğu duygusunu hissettirmektir.

Çocuk ve Gençlik Edebiyatının Oluşum Süreci

Çocuk ve gençlik edebiyatının var olma/ oluşum sürecine bakacak olursak; Avrupa ülkelerinde uzun bir geçmişe sahip olduğunu görürüz. Avrupa’da çocuk ve gençlik edebiyatının, yetişkinlere yönelik yayınlar dışında çocuklar için hazırlanmış, edebiyat ve sanat değeri olan kitap ve dergilerin ilk örneklerinin ortaya

çıkması 17. ve 18. yüzyıllarda gerçekleşir. Hatta “*çocuk ve gençlik edebiyatının tarihi Avrupa’da 13. yüzyıla kadar uzanır*” (Gültekin, 2006, s. 28). Ancak 18. yüzyılda birçok Avrupa ülkesinde çocuk ve gençler için kitaplar yazılmaya ve/veya yetişkinler için yazılan edebî ürünlerin çocuklara ve gençlere uyarlanmaya başlandığı bilinmektedir. Bu olumlu olarak kabul edeceğimiz gelişmenin arkasında ise 18. yüzyılda meydana gelen değişimleri bulmaktayız. Özellikle “*sanayileşme, aydınlanma ve kentleşme; aile içi ilişkileri, üretim sürecini ve biçimini, eğitim sürecini etkilemiş bunun sonucunda çocukluk algılaması da değişmiştir*” (Neydim, 2006, s. 3).

Daha sonraları 19. yüzyılda akılcı ve aydınlanmacı anlayış, çocuk ve gençlik edebiyatına yeni ivmeler katmıştır. Bu yüzyılda çocuk ve gençlik kitapları; yayın dünyasında yeni bir sektör olmaya başlamış ve yazılan/ yayımlanan kitapların sayısında önemli artışlar gerçekleşmiştir. Ve yine bu dönem içerisinde çocuk ve gençlik edebiyatı, toplumda yaşanan ekonomik, sosyolojik ve kültürel değişimlerin beraberinde bir ihtiyaç olarak gelişmeye ve büyümeye başlamıştır.

20. yüzyılda ise çocuk ve gençlik edebiyatı kimi zaman politik eğilimlerin etkisi altında kalır. Ancak sonraki zamanlar içinde günümüze dek gelişerek yerleşen; çocuk merkezli/ gerçekçi ve eşitliği kabul eden anlayış ön plana çıkar. Bu değerler çerçevesinde çocuk ve gençlik kitaplarında işlenen konusal çeşitlilik artar, çocuk ve gençler için hemen hemen her konuda kitaplar yayımlanır. Ayrıca bu yüzyılın başlarından itibaren “*Avrupa’nın birçok ülkesinde olduğu gibi, Amerika Birleşik Devletleri, İskandinav ülkeleri ve Japonya’da çocuk ve gençler için, çocuk ve gençlik edebiyatı eğitimi konusunda enstitüler, araştırma merkezleri, üniversitelerin içerisinde bağımsız bölümler kurulur*” (Gültekin, 2006, s. 28).

Yukarıda açıkladığımız çocuk ve gençlik edebiyatının oluşum sürecinin/ tarihinin, bir anlamda toplumda yaşanan sosyolojik ve ekonomik gelişmelere paralel bir süreç izlediği kuşkusuz söylenebilir.

Türkiye’deki çocuk ve gençlik edebiyatı tarihine baktığımızda ise azımsanmayacak bir geçmişi olduğunu görmekteyiz. Çocuk ve gençlik edebiyatı; “*Tanzimat dönemi ve özellikle de Meşrutiyet döneminin öncü birikimleri üzerine kurulur. Tanzimat iki açıdan çocuk edebiyatına zemin hazırlar:*

1. *Çocuğun keşfedilmesi ve çocuk düzeyine uygun süreli yayınlar ve metinler üretme ihtiyacı,*
2. *La Fontaine’in keşfedilmesi ve çeviri faaliyetleri.*

Batı’da romantik dönemin getirdiği yeni bakış açısı Türkiye’de yankısını bulmuş, çocuğa yönelik dikkatlerin değişmesini sağlamıştır” (Şimşek, 2006, s. 551). Bir başka ifadeyle Türkiye’deki çocuk ve gençlik edebiyatı, geçmişi ve deneyimiyle edebiyatın çoğul diliminde yerini bu şekilde almıştır.

Günümüzde ise Türkiye’deki çocuk ve gençlik edebiyatının önemli gelişmeler yaşadığının tanığı oluyoruz. Hem yayıncılık anlayışının olumlu

anlamda değişerek yeni kazanımlar yaşamayı buna bağlı olarak da baskı, ciltleme ve resimleme kalitesinin gelişmesi, hem de bu alandaki “yazarlarımızın iyi/ nitelikli edebi ürünler sunmaya başlaması” (Neydim, 2006, s. 7) oldukça sevindiricidir.

Çocuk ve Gençlerin Kitapla Buluşturulmasında Sorumlu Olan Taraflar

Temel işlevi çocuk ve gençlerin erken yaşlarda eğitilmesine, yaratıcı yetenekler kazanması için alt yapı hazırlamasına ve dil gelişimine yardımcı olmak olan, yaklaşık 300 yıllık bir dönem içerisinde oluşan “çocuk ve gençlik edebiyatı” alanı içinde konumuz gereği şu soruları sorabiliriz: Neden anne-babalar, öğretmenler, yazarlar veya kütüphaneciler çocukların, gençlerin daha çok kitap okumasını istiyor? Neden çocuklar, gençler kitap okumalı? Bu tür soruların cevapları şöyle verilebilir: “*insan doğarken bedensel - ruhsal ve düşünsel gelişme açısından belli bir gücü beraberinde getirir. Ortam bulur, beslenir ve geliştirilirse bu gücün, olumlu bir sonuç alınabilecek tarzda biçimlendirilmesi gerçekleşir, ortam bulamaz, beslenip geliştirilemezse beden büyür ve biçimlense bile ruhsal düşümlenmeler, düşünsel gerilikler, beceri eksiklikleri ortaya çıkabilir*” (Alpay, 1991, s. 79). Bu bilindiği için de çocuklara ve gençlere karşı sorumlu olan;

1. Anne-babalar
2. Öğretmenler
3. Yazarlar
4. Kütüphaneciler

onların eğitiminde ve alışkanlıklar edinmesinde onlara uygun kitapları seçerek ya da seçme olanağı tanıyarak yardımcı olurlar. Çünkü anne-babalar, öğretmenler, yazarlar ve kütüphaneciler her zaman için çocuklar-gençler ile kitap arasındaki en doğru köprülerdir.

Anne-Babalar

Özellikle anne-babalar, çocuğun sözcük dağarcığının en hızlı geliştiği dönemde (0-6 yaş) çocuğun kitaplarla arkadaşlığa, kitap hakkında düşüncelerini dile getirmesine önem vermelidir. Unutulmamalıdır ki, bilgilenerken gelişmek, eğlenerek akıl ve ruh doyumuna ulaşma alışkanlığı 0-6 yaş döneminde, başka bir ifadeyle çocuğun okul öncesi döneminde, yaşatılabilirse olumlu sonuçlar alınabilir.

Çocuğun zihinsel ve biyolojik gelişiminin en yakın takipçisi olan anne-baba, onun kitaba ulaşmasındaki ilk kanaldır. Çocuk, büyümesinin ilk dönemlerini kapsayan 0-6 yaş aralığında kitap seçimi konusunda doğrudan seçme hakkına sahip

olamasa da dolaylı olarak seçici pozisyonundadır. Çocuk bu zaman içinde daha çok anne-babanın sunduğu kitaplarla birlikte.

Ancak çocuğun 6–13 yaş döneminden itibaren kitap seçimi konusunda kendisi karar verici/ belirleyicidir. Bu dönemde çocuğun, çocuk edebiyatının örnekleriyle buluşmasında elbette çeşitli yollar bulunmaktadır. Buna örnek olarak; sınıf kitaplığı ve okul kütüphanesinde bulunan kitaplar, okulda düzenlenen kitap sergisindeki kitaplar, anne-babanın kitabevlerinden ya da kitap fuarlarından çocukları için satın aldıkları kitaplar ve gidilen kütüphanelerdeki kitaplar vb. verilebilir. Burada dikkat edilmesi gereken konu; çocuğun kitapla buluşmasını rastlantı olmaktan kurtarıp, onun bilinçli kitap seçimi yapabilme yetisini kazanmış olmasını sağlamaktır. Bunun için ise anne-babaların hem dünya edebiyatının hem de kendi ülke edebiyatının çocuk ve gençlik edebiyatı alanındaki yazar ve çizerleri tanıması ve onların eserleri hakkında bilgi sahibi olması gerekir.

Öğretmenler

Bu konuda bilgi sahibi olması gereken diğer sorumlular ise öğretmenlerdir. Çocuğun kitapla olan tanışıklığı veya kitap okuma alışkanlığı her ne kadar ailede anne-baba ile başlasa da böyle bir alışkanlığın devamı, gelişmesi ve güçlenmesinde öğretmenler/ eğitimciler son derece önemli bir konumdadır. Bu durumu Cengiz (2006, s. 19) şöyle açıklamaktadır: “*Anadil eğitimi sürecinde, çocuğun kendi dilinde yazılmış ya da çeviri aracılığıyla dile kazandırılmış yapıtlarla buluşturulması konusunda belirleyici olanlar yetişkinlerdir. Anne-babaların bu konudaki sorumluluğu tartışılmaz. Ancak özellikle kırsal kesimlerde ve kentlerin kıyılarındaki semtlerde yaşayan yetişkinlerin eğitim düzeyini gözönüne alarak, bu konuda eğitimcilerin rolünün ne kadar önemli olduğunun bir kez daha ayrımına varabiliriz.*” Belirtildiği gibi özellikle, kimi kırsal bölgelerde yaşayan ve okuma kültürüne sahip olamayan anne-babaların çocuklarının kitapla olan ilişkisinde ne kadar yardımcı olabilecekleri gayet açıktır. İşte böylesi özel olumsuz koşullarla beraber öğretmenlerin temel görevleri birlikte düşünüldüğünde, sorumluluklarının ne kadar büyük olduğu görülebilmektedir.

Aynı zamanda, çocuk ve gençlik edebiyatının yeni, çağdaş örneklerinin öğretmenler tarafından izlenip çocuk ve gençlere sunulması, onlara tavsiye edilmesi, onların çağdaş çocuk ve gençlik edebiyatının yeni ürünleriyle zenginleştirilmiş sınıf kitaplıklarından veya okul kütüphanesinden yararlandırılması öğretmenlerin öncelikli görevleri arasına girmektedir.

Öğretmenler, her zaman için kendileri ile çocuk ve gençleri belirli sayıdaki kitabın arasında hapsolmaktan kurtararak yeni kitaplar aramalı, yeni anlayışları, yeni yaratıları çocuk ve gençlerle buluşturma olanağına sahip olmaya çalışmalıdır. En önemlisi, “*çocukların eleştirel okuma kültürüne sahip olması sağlan-*

malı, edebiyat metinlerinin mutlak yol gösterici değil düşündürücü, sorgulatici metinler olması gerektiği” (Neydim, 2006, s. 7) onlara benimsetilmelidir. Bunun için öğretmenler:

- Okullarda, haftalık ders çizelgesi programına “okuma saati” gibi kitap okumak için belirlenen ders saatleri konulmasını,
- Okullardaki etkinlik programına yazar ve çizerlerle öğrencilerin buluşmasını sağlayacak etkinlikler eklenmesini,
- Yalnızca kitap ve kütüphane haftalarında değil, düzenli olarak çocuklarla yazarları buluşturan okuma, söyleşi, imza vb. etkinliklerin düzenlenmesini,
- Çocuk ve gençlerin, kütüphanelere gidip kitap okuması ve araştırma yapması konusunda kendileri tarafından desteklenmesini,
- Kitabın, insan yaşamı içinde en az hava ve su kadar önem taşıdığıının, öğrenciler tarafından farkına varılmasını sağlamalıdır.

Yazarlar

Konumuzun çocuk ve gençlik edebiyatı olması, kitap sevgisi ve okuma alışkanlığı gibi benzer/ yakın konulardan oluşması bizleri ister istemez bu alandaki yazarlara götürmektedir. Çocukların ve gençlerin kitaplarla olan ilişkisinde anne-babalar, öğretmenler kadar yazarlar da büyük sorumluluk sahibidir. Birçok insan tarafından sanıldığı aksine oldukça kolay görünen “*edebiyat yönü ile genel edebiyatın içinde çocuk ve gençlik edebiyatı yazarlığı en incelikli yazarlık biçimidir*” (Gültekin, 2006, s. 28). Bundan dolayı çocuk ve gençlik edebiyatı konusunda taşıdıkları sorumluluğun bilincinde olan yazarlar, her zaman yalın bir üslup kullanmaya, ifadelerin akıcı ve onların yaş grupları düzeyinde olmasına çalışmaktadır. Örneğin, çocuğun 0–6 yaş döneminde; mantıksal düşünce yeteneğinin gelişmediğini, bundan dolayı görsel algı ve nesnelere ağırlık kazanarak ön planda olduğunu bilmektedirler. Çocuğun 6–13 yaş döneminde ise okul-la birlikte sosyal bilincin gelişerek başladığını ve çocuğun bu yaşlarda hayal kur-maktan zevk aldığını da düşünerek onlara eserlerini sunmaktadırlar.

Özellikle çocuk ve gençler için üretilen edebi ve sanatsal ürünlerle onları diğer nitelikli edebi ve sanatsal ürünlere yönlendirmek isteyen yazarlar, ortaya koydukları ürünler ile çocuk ve gençler için edebilik ve estetik anlayışının önemli olduğu düşüncesinden hiçbir zaman uzaklaşmamalıdır.

Çocuk ve gençlik edebiyatı konusunda günümüzde hem gelenekçi yaklaşımların etkisini sürdürdüğünü hem de çağdaş ve nitelikli ürünlerin verildiğini söyleyebiliriz. Bu konuda olumlu olarak karşılanacak asıl önemli gelişme; her tür ideolojik koşullardan uzak durarak gerçekten çocuk ve gençlerin dünyasını keşfetmeye çalışan, onları merkeze koyan ve onların bakışını yakalayan çağdaş bir çocuk ve gençlik edebiyatı anlayışının hâkim olmaya başlamasıdır. Oysa

İpşiroğlu'nun (2006, s. 30) düşüncesi şöyledir: “Yazarlar kendi ideolojileri ve dünya görüşleri doğrultusunda çocuğu yönlendirmeye ve biçimlendirmeye çalışırken, çocuğu anlamaya ve keşfetmeye çalışma, onun sorunlarına eğilme gibi bir anlayışa uzak düşüyorlar. Kendini tüm dünyada kabul ettirebilecek nitelikli çocuk yazarlarının yetişerek bu alanda bir geleneğin oluşturulması, ancak çağdaşlaşmanın yavaş yavaş kök salmasıyla birlikte uzun vadede gelişebilir.” Ancak, çocuk ve gençlik edebiyatı alanında sorumluluk sahibi olan yazarlar;

- Çocuğun anlayabileceği bir dil/ üslup kullanmalı,
- Edebi ve sanatsal değer taşıyan metinlerin kurgusunda tutarlılık sağlamalı,
- Çocuk ve gençlerin bakış açılarını olabilecek en yüksek değerde yakalamalı,
- İdeolojik yaklaşımlardan kaçınmalı ve sansür ya da otosansüre saplanmamalı,
- Anlatılanlarda dinsel dogma ve cinsiyet ayrımcılığı taşıyan eğilimler doğrultusunda bir güdümlenme olmamalı,
- Yazılanlar/ anlatılanlar ile eleştirel düşünme yetisini, empati duygusunu ve hayal gücünü geliştirebilmeli,
- Çocuk ve gençlerin kişiliğini baskı altına almadan, sorunlara bulunan değişik çözüm yollarını ve göreceliğini onlara öğretmeyi, yeniyi araştırmak üzere onları geliştirmeyi amaçlamalı,
- Ayrıca gerek çocuk ve gençlik edebiyatı konusunda olsun, gerekse sanatsal, edebi ve mesleki konularda olsun yurtiçi ve yurtdışı etkinliklere katılmalı, kendilerini yenilemeye/ geliştirmeye çalışmalıdır. Özellikle kendileri ile ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından yapılacak etkinliklerde bir araya gelip ortak/ evrensel politikalar doğrultusunda bilgilenmelidirler.

Çocuk ve gençler için edebi ürünler vermeyi seçmiş yazarlar, yukarıda sıralananları başardıkça istenilen çağdaşlaşma, dinamizm kazanacaktır. Öte yandan tersi bir durumda ise çocuk ve gençlerin kitap sevgisi, okuma alışkanlığı bilinçsiz ve saygısızca köreltilebilecektir.

Kütüphaneciler

Kütüphaneciler, çocuk ve gençlerdeki kitapla olan bağın güçlenmesi için anne-baba, öğretmen ve yazarlardan daha fazla bilgi sahibi olması gereken uzmanlardır. Özdemirci'ye (2000, s. 230) göre; “toplumların yapıları, yaşantıları değişmeye, gelişmeye başlayınca iş bölümü doğdu. Öğrenilmesi gereken bilgi ve beceri sayısı arttı. Bilim ve sanat alanındaki ilerlemeler hızlandı. Bu gelişmelere çocuğu ailenin tek başına adapte etmesi olanaksızlaştı. Aile bireylerinin buna zamanı da yetmez oldu. Bu durum, eğitim kurumlarının, kütüphanelerin ortaya çıkmasına neden oldu.” Evet, verilen bu bilgiden de anlaşıldığı gibi kütüphanenin, kütüphanecinin varolmasını sağlayan kuvvet toplumların yaşadığı sosyolojik, ekonomik ve kültürel değişimlerdir. Elbette, “çocukların ve gençlerin

kitaplara ulaşma, yazınsal yapıtlarla buluşma yollarında en etkili olanıdır; çocuk kütüphaneleri” (Cengiz, 2006, s. 20) ve kütüphanecileri.

Yarınların emanetçileri olan, bilimin ilerlemesine, bilginin artmasına ve toplumların çağdaşlaşmasına katkıda bulunacak çocuk ve gençlerin, kitap okuma gereksinimini karşılamak, onları nitelikli kitaplarla buluşturmak, onlarda kitaba olan ilgiyi artırarak, okuma kültürünün yerleşmesini sağlamak bu alandaki kütüphanecilerin sorumluluğudur. Bu sorumluluklarından ötürü kütüphaneciler, öncelikle çocuk ve gençler için kitap yazan yazarların nitelikleri/ kimlikleri hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Örneğin; çocuklar ve gençler için edebi eserler sunan yazarların kaçınılmaz öğretmendir? Kaçınılmazca çocuk kitabı yazmaktadır? Kaçınılmaz gerçek edebiyatçı kimliğine sahiptir? Ve bu yazarların eğitim düzeyleri nedir? İşte bu ve buna benzer sorular sorarak cevaplar arayan kütüphaneciler, çocuk ve gençlik edebiyatı ile okuma alışkanlığının gelişmesini ve yaygınlaşmasını etkilemektedir. Çünkü çocuk ve gençleri ticari kazanç kapısı olarak görüp sanatsallık ve edebiyattan uzak metinleri ile çocuk ve gençlere ulaşmaya çalışan kimi yazarlar bulunmaktadır. Böylesi yazarların bir bölümü yazar olma, yazar olarak anılma olanağını başka bir şekilde elde edemedikleri; çocuklar için yazmayı da “kolay”ından yazar olma şansı olarak gördükleri için çocuk yazarı olarak kendilerini bir şekilde kabul ettirme çabası içindedirler. Bu türden yazarların yabancı bir dil bilmeyen büyük bir bölümünün geleneksel masalları, hikâyeleri, tekerlemeleri yeniden yazarak, dil bilenlerinin ise başka ülkelerin örneklerinden esinlenerek eserler yazdıklarını her zaman için görebiliriz. Bundan dolayı çocuk ve gençlik edebiyatı içinde sorumlu/ görevli taraflardan olan kütüphaneciler; ilk önce “izleyici - eleştirici” olma niteliğini kazanmalıdır. Sonrasında ise okuyan ya da okumak isteyen çocuk ve gençlere uygun kitabı sağlayan en büyük köprü, gerektiğinde kuramsal ve uygulamalı bilgilerle donatılmış hizmeti ile bir “uzman” durumunda olmalıdır. Bunun için kütüphaneciler;

- Çocuğun gerçekliğine uygun kitaplar seçmeli, çocuğu okumaya teşvik etmeli,
- Çocuğun okuduğu kitaplar üzerinde konuşturulmasını sağlamalı,
- Çocuklarla atölye çalışmaları yaparak, onları kendi öykülerini yazmaya yönlendirmeli,
- Didaktik çocuk kitapları, çocuklar için zorunludur, anlayışından vazgeçmeli,
- Her zaman için, çocuk ve gençlik edebiyatında öne çıkmış olan önemli yeni yazar ve eserleri, çocuk ve gençlere kazandırmaya çalışmalı,
- Çocuk ve gençler için kataloglar oluşturmalı,
- Kitap özetlerini hazırlayarak çocukların yaş gruplarına göre sınıflandırarak sunmalı,
- Anne-babalar, öğretmenler ve yazarlarla işbirliği içinde olarak çocuk ve gençlere yeni ufuklar açacak etkinlikler düzenlemeli,
- Ayrıca, eğitim ve öğretime devam eden, ders kitapları dışında da bir kitap dünyası olduğunun bilincinde olan gençlerin, gençlik edebiyatı ürünleri ile

dünyayı ve kendilerini anlama/ kavrama alışkanlıklarını sürdürmelerini sağlamalıdır. Ve yine, eğitim ve öğretime devam edemeyen, çalışma hayatına atılan gençlere de okumaları gereken kitaplar konusunda yardımcı olmalıdır.

Sonuç

Sonuç olarak, bugünün çocuklarının yarının yetişkinleri olduğu gerçeği bilinçli bir biçimde kavranmışsa, geleceğin yetişkinlerinin zihinsel, bedensel ve duygusal yönden gelişmiş bireyler olması gerçekten isteniyorsa, o zaman çocukların ve gençlerin geliştirilmesine ilişkin çözümler ve uygulamalar oluşturulmalıdır. Çünkü çocuklar ve gençler okuyarak, daha doğrusu okumanın zamanla okuma alışkanlığına dönüşmesiyle gelişiyor, insan olmanın bilincine varabiliyor. Bir başka ifadeyle *“çevreyi gözlemleyebilen, hayatın akış yönünü sezebilen, kendi yetenek ve koşullarını hayat ile dengeleyebilen, başarının ve başarısızlığın hesabını yapabilen, düşünen, düşünmeyi isteyen çocuk ve gençler yetiştirmek isteniyorsa, onların düşünsel gelişimini kolaylaştırmak, okuma alışkanlıklarının ömür boyu sürmesi için erken yaşta kitapla ilişkilerini kurmak ya da kurdurmak zorundayız”* (Alpay, 1991, s. 84).

Unutulmamalıdır ki, çocuk ve gençlerin kendilerine güvenen, onurlu, eşitlikçi, dayanışmacı ve paylaşımcı, özgür, yaratıcı, araştırma ve öğrenmeye bağlı; bilime, sanata, düşünsel çalışmalara değer verecek şekilde yetişmesi için her zaman kitaplara ihtiyaçları vardır. Her uygar toplum, bu nedenden dolayı kendi çocuk ve gençlerinin okuması üzerinde büyük bir önemle dururken, onların kitaba ulaşmadaki köprüleri olan; anne-babalar, öğretmenler, yazarlar ile kütüphanecilerin güçlenmesi ve büyümesini de sağlamaktadır. Bunu ise yalnızca toplumun belirli gruplarının/ kesimlerinin tercihinden çok bir ulusal politika planı içinde düşünerek başarmakta/ gerçekleştirmektedir.

Türkiye’de ise nitelikli bir çocuk ve gençlik edebiyatını yaratmak/ üretmek ve bu konuyla ilgili/ sorumlu tarafları güçlü kılmak konusunda herkese önemli görevler düşmektedir. Ve anne-baba, öğretmen, yazar ve kütüphanecilerin işbirliği içinde yürüttükleri ortak çalışmalarını daha etkin gerçekleştirmeleri gerekmektedir. Ülkemizdeki gerçek şudur ki; laik, sosyal hukuk devleti anlayışına uygun çocuk ve gençlik edebiyatı politikası ivedilikle oluşturulmalı ve geliştirilmelidir. Daha sonrasında ise yapılacak kısa ve uzun dönemli programlarla bu politikanın güç kazanması sağlanmalıdır.

Kaynakça

- Alpay, M. (1991). *Kütüphane: Dünyayı yarına bağlayan köprü* (2. bs). İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.
- Cengiz, G. (2006). Çocuk ve gençlik edebiyatının eğitimdeki yeri ve işlevi. *Varlık*, 1189, 17–22.
- Gültekin, A. (2000). *Kinder – und Jugendliteratur in der Türkei und in Österreich (Analytischer Themenvergleich)*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Gültekin, A. (2006). Çocuk ve Gençlik Edebiyatı eğitimi neden gerekli. *Varlık*, 1189, 27–31.
- İpşiroğlu, Z. (2006). Çocuk yazını eleştirisi. *Evensel Kültür*, 179, 30–32.
- Neydim, N. (2006). Çocuk edebiyatının durumu ve “100 Temel Eser” üzerine. *Varlık*, 1189, 3–7.
- Özdemirci, F. (2000). Kitapların dünyasında çocuk çocuğun dünyasında kitaplar. *Türk Kütüphaneciliği*, 14 (2), 226–232.
- Sever, S. (2003). *çocuk ve edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Şimşek, T. (2006). Çocuk Edebiyatı. *Türk Edebiyatı Tarihi* c. 4. içinde (ss. 543–564). (Talat Sait Halman ve diğerleri, Ed.). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.